

SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010.

Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2023. gada 26. maijā

Satversmes tiesas 3. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Gunārs Kusiņš, tiesneses Anita Rodiņa un Jautrīte Briede, kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto Veronikas Ribaļčenko (*Veronika Rybalchenko*) un [...] (turpmāk arī – Pieteikuma iesniedzēji) pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 78/2023),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēji lūdz Satversmes tiesu atzīt Kriminālprocesa likuma 124. panta sesto daļu, 125. panta trešo daļu un 126. panta 3.¹ daļu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam un otrajam teikumam, kā arī attiecībā uz Pieteikuma iesniedzējiem par spēkā neesošu no 2022. gada 12. maija.

2. Kriminālprocesa likuma 124. panta sestā daļa noteic, ka kriminālprocesā un procesā par noziedzīgi iegūtu mantu pierādīšanas priekšmetā ietilpstošie apstākļi attiecībā uz mantas noziedzīgo izcelsmi uzskatāmi par pierādītiem, ja pierādīšanas gaitā ir pamats atzīt, ka mantai, visticamāk, ir noziedzīga, nevis likumīga izcelsme.

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 125. panta trešajai daļai uzskatāms par pierādītu, ka manta, ar kuru veiktas legalizēšanas darbības, ir noziedzīgi iegūta, ja kriminālprocesā iesaistītā persona nespēj ticami izskaidrot attiecīgās mantas

likumīgo izcelsmi un ja pierādījumu kopums procesa virzītājam dod pamatu pieņemumam, ka mantai, visticamāk, ir noziedzīga izcelsme.

Kriminālprocesa likuma 126. panta 3.¹ daļa nosaka: “Ja kriminālprocesā iesaistītā persona apgalvo, ka manta nav uzskatāma par noziedzīgi iegūtu, pienākums pierādīt attiecīgās mantas izcelsmes likumību ir šai personai. Ja persona noteiktā termiņā nesniedz ticamas ziņas par mantas izcelsmes likumību, šai personai tiek liegta iespēja saņemt atlīdzību par kaitējumu, kas tai nodarīts saistībā ar kriminālprocesā noteiktajiem ierobežojumiem rīkoties ar šo mantu.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Pieteikumā ir apstrīdēta likuma normu satversmība, tādēļ pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

Pieteikuma iesniedzēji ir fiziskas personas, līdz ar to viņi ir tiesīgi iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviens persona, kura uzskata, ka viņai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiskā spēka tiesību normai. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts prasa šo uzskatu pamatot.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka izmeklētājs ar uzraugošā prokurora piekrišanu uzsāka procesu par noziedzīgi iegūtu mantu un nodeva materiālus par noziedzīgi iegūtu mantu izlemšanai tiesai. Ar pirmās instances tiesas lēmumu Veronikas Ribaļčenko nekustamais īpašums atzīts par noziedzīgi iegūtu mantu un konfiscēts. Apelācijas instances tiesa, izskatot Veronikas Ribaļčenko sūdzību, pirmās instances tiesas lēmumu atstāja negrozītu. Mantas konfiskācijas laikā piemērotas arī apstrīdētās normas. Vienlaikus procesā par noziedzīgi iegūtu mantu Veronika Ribaļčenko informējusi tiesu, ka konfiscētais nekustamais īpašums ir viņas un [...] kā laulāto kopīgā manta un tādēļ arī [...] esot atzīstams par ar mantu saistīto personu. Tomēr gan pirmās instances tiesa, gan apelācijas instances tiesa atzina, ka [...] nav uzskatāms par ar mantu saistīto personu.

Atbilstoši Satversmes tiesas likumam personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir noteiktas konkrētas pamattiesības; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē noteiktās pamattiesības (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 28. maija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-52-01 13. punktu*). Persona ir tiesīga vērsties Satversmes tiesā tikai tādā gadījumā, kad pastāv tieša saikne starp šīs personas pamattiesību ierobežojumu un pieteikumā apstrīdēto normu (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12. punktu*).

6.1. [...] uzskata, ka apstrīdētās normas aizskar viņam Satversmes 92. panta pirmajā un otrajā teikumā ietvertās tiesības, jo viņam ir liegta iespēja piedalīties procesā par noziedzīgi iegūtu mantu ar mantu saistītās personas statusā.

Apstrīdētās normas regulē mantas noziedzīgas izcelsmes pierādīšanas kārtību procesā par noziedzīgi iegūtu mantu. Tās paredz arī ar mantu saistītās personas tiesības un pienākumu sniegt ticamas ziņas par mantas izcelsmes likumību. Tomēr apstrīdētās normas nenoteic, kuras personas procesā par noziedzīgi iegūtu mantu ir uzskatāmas un var tikt atzītas par ar mantu saistītām personām. Procesa virzītāja pienākums noteikt un norādīt lēmumā par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu uzsākšanu ar mantu saistītās personas izriet no Kriminālprocesa likuma 627. panta otrās daļas 2. punkta.

Pieteikumā norādīts, ka gan pirmās instances tiesa, gan apelācijas instances tiesa ir vērtējusi lūgumu atzīt [...] par ar mantu saistīto personu, bet par tādu nav atzinusi. Tomēr [...] nav pamatojis to, kā tieši apstrīdētās normas ierobežojušas viņa tiesības piedalīties procesā par noziedzīgi iegūtu mantu kā ar mantu saistītajai personai.

Līdz ar to [...] pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

6.2. No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem ir gūstams apstiprinājums tam, ka apstrīdētās normas ir piemērotas Veronikai Ribaļčenko (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja). Pieteikuma iesniedzējas ieskatā ar apstrīdētajām normām viņai ir uzlikts nesamērīgs un faktiski neizpildāms pienākums pierādīt finanšu līdzekļu likumīgu izcelsmi, nostādot viņu būtiski neizdevīgākā situācijā salīdzinājumā ar procesa virzītāju, kā arī liedzot tikt uzklautai un iesniegt sev pieejamos pierādījumus. Tādējādi Pieteikuma iesniedzējai neesot nodrošinātas pietiekamas un efektīvas procesuālās garantijas procesa virzītāja izteiktā pieņēmuma par finanšu līdzekļu nelikumīgu izcelsmi atspēkošanai. Turklāt, neraugoties uz to, ka process par noziedzīgi iegūtu mantu nav vērsts uz personas vainas konstatēšanu, par Pieteikuma iesniedzēju esot izteikts vērtējums kā par personu, kura ir vainīga noziedzīga nodarījuma izdarīšanā. Tādējādi ar apstrīdētajām normām esot aizskartas Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 92. panta pirmajā un otrajā teikumā ietvertās tiesības.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu pieteikumu var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem. Proti, pirmās instances tiesas lēmums par noziedzīgi iegūtu mantu tika pārsūdzēts apelācijas instances tiesā, kuras lēmums saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 631. panta trešo daļu nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtnās daļas pirmais teikums nosaka: “Konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.”

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no 2022. gada 27. oktobra, kad stājās spēkā apelācijas instances tiesas lēmums. Pieteikums Satversmes tiesā ir saņemts 2023. gada 26. aprīlī. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtnās daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

8. Pieteikumā ir izklāstīti lietas faktiskie apstākļi un sniegts juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 92. panta pirmajam un otrajam teikumam. Pieteikumam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai. Pieteikums atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 3. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu “Par Kriminālprocesa likuma 124. panta sestās daļas, 125. panta trešās daļas un 126. panta 3.¹ daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam un otrajam teikumam” pēc Veronikas Ribaļčenko (*Veronika Rybalchenko*) pieteikuma (pieteikums Nr. 78/2023).

2. Ņemot vērā, ka Satversmes tiesā lietā Nr. 2022-32-01 “Par Kriminālprocesa likuma 124. panta sestās daļas, 125. panta trešās daļas un 126. panta 3.¹ daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam un otrajam teikumam” jau ir saņemts institūcijas, kas izdevusi apstrīdēto aktu – Saeimas – atbildes raksts par Kriminālprocesa likuma 124. panta sestās daļas, 125. panta trešās daļas un 126. panta 3.¹ daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam un otrajam teikumam, uzaicināt Saeimu līdz **2023. gada 24. jūlijam** iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu tādā gadījumā, ja tai ir kādi papildu apsvērumi.

3. Atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 78/2023).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Gunārs Kusiņš